

GOJKO KRALJEVIĆ

RIMSKI NOVCI IZ MOSTARA I OKOLINE

Dolina rijeke Neretve bila je u antičko doba vrlo gusto naseljena, a naročito njen donji i srednji dio. Koncem 19. i početkom 20. vijeka ovi su krajevi privukli pažnju prvih arheologa koji su ovdje otkrili vrlo mnogo prethistorijskih i antičkih lokaliteta. Donji tok Neretve (predjele oko Čapljine i Metkovića) temeljito je proučio Karlo Patsch (Pać),¹ a predjele oko Mostara i njegove okoline znanstveno je ispitao i proučio Vaclav Radimsky.² On je prvi otkrio rimske grobove u Potocima kod Mostara i dva velika rimska sarkofaga u Baćevećima južno od Mostara, te rimske razvaline u Biogracima na Mostarskom blatu.

Naši poznati arheolozi³ koji su poslije drugog svjetskog rata nastavili proučavanje Hercegovine u arheološkom pogledu pronašli su još mnogo novih lokaliteta, utvrdili su trase nekadašnjih rimskih cesta, pronašli mnogo kamenih spomenika, grobnih priloga, nakita i drugih arheoloških predmeta. Skoro niko se nije pozabavio nalazima antičkog novca kojeg je ovdje nađeno mnogo više nego u unutrašnjosti. Jedino je baron Karlo Pitner⁴ objavio kraći članak o iliro-grčkim novcima koji su nađeni u Hercegovini.

U zbirci Zemaljskog muzeja u Sarajevu ima 40 rimskih novčića koji su nađeni u Mostaru i u okolini. Nijedan novčić nije nađen u nekoj skupnoj ostavi, nego su sve pojedinačni (slučajni) nalazi. Za nauku je osobito važno što se za svaki novčić zna gdje i kada je nađen i ko ga je našao. Treba naglasiti da su svi novčići dobro očuvani tako da se lice i naličje može pročitati i kataloški odrediti.

Kronološki redosljed novčića

Drugi vijek stare ere	1 kom.
Prvi vijek stare ere	9 kom.
Prvi vijek nove ere	5 kom.
Drugi vijek nove ere	5 kom.
Treći vijek nove ere	10 kom.
Četvrti vijek nove ere	10 kom.

Novci po nominalima

Denarius	16 kom.
Sestertius	7 kom.
Dupondius	1 kom.
Antoninianus	5 kom.
Follis	11 kom.

Novci po kovnicama

Roma (Rim)	12 kom.
Siscia (Sisak)	8 kom.
Ephesus (Efes)	3 kom.
Viminacium (Kostolac)	2 kom.
Colonia Patricia	2 kom.
Lugdunum (Lyon)	2 kom.
Alexandria	2 kom.

U ostalim kovnicama kovan je samo po jedan novčić, što se vidi na priloženom spisku.

Najstariji novac je iz drugog vijeka stare ere i pripada mone-taru Liciniusu. Pošto je i u drugim krajevima južne Hercegovine pronađeno dosta novaca iz drugog vijeka stare ere, to se pouzdano može zaključivati da su rimski trgovci ovamo dospijevali mnogo ranije nego je uspostavljena rimska vojna okupacija ovih krajeva. Prema tvrđenju antičkih pisaca (Apijan, Ptolomej, Plinije) u ovim krajevima živjeli su NARENSIOI koji su dobili ime prema rijeci Neretvi koja se zvala NARENTA. Administrativno i trgovačko središte bila je NARONA (Vid kod Metkovića). Rimski su trgovci imali u NARONI svoje dućane i svoja skladišta i često su zalazili u unutrašnjost da bi prodavali svoju robu i da bi od domorodačkog stanovništva kupovali ono što im je potrebno. Budući da je najviše rimskog novca pronađeno pored rimskih puteva, to se pouzdano može pretpostavljati da su putevi bili uz riječna korita.

Prirodno je da su rimski trgovci išli u unutrašnjost dolinom Neretve, Trebižata, Bregave, Rame i Neretvice. Domaće stanovništvo se bavilo uglavnom stočarstvom i zemljoradnjom i nije bilo vješto zanatstvu. Stoga su rimski trgovci donosili oružje, alat, nakit i druge zanatske proizvode, a od domorodačkog stanovništva kupovali su kože domaćih i divljih životinja, meso, sir, žito, vino i druge proizvode.⁵

Numizmatički nalazi, koji se ovdje obrađuju, kao i drugi nalazi koji su pronađeni na području južne Hercegovine potvrđuju da je ovdje u drugom i trećem vijeku stare ere intenzivno cirkulirao rimski novac. Za vrijeme rimske vladavine trgovina se obavljala gotovo isključivo uz posredstvo novca pa je opticaj rimskog novca bio toliko živ da se danas na svakom lokalitetu i uz svaku rimsku cestu nađe veliki broj preostalog rimskog novca. Ni u jednom kraju naše Republike nisu česti nalazi rimskog novca kao u području južne i srednje Hercegovine. Šteta je što se o nalazima tog novca malo piše. Tek u posljednje vrijeme počelo se više pisati o pojedinačnim i skupnim nalazima rimskog novca u Hercegovini.⁶ Kad se objelodane svi numizmatički nalazi i kada se kolacioniraju s pisanim izvorima i s pronađenim arheološkim predmetima, moći će se mnogo više znati o trgovačkim i privrednim prilikama ovih krajeva u antičko doba.

Najmlađi novčić u ovoj skupini je follis cara Valensa. Za vrijeme barbarskih provala koje su uslijedile koncem četvrtog i početkom petog vijeka rimski je novac slabo pristizao u ove krajeve. Vjerovatno su se zatečene količine rimskog novca zadržale u opticaju u 6. i 7. vijeku. Rijetki nalazi bizantijskog novca u Hercegovini potvrđuju da se u ranom srednjem vijeku ovdje većinom trgovina obavljala zamjenom robe za robu. Takvo stanje trajalo je sve do 13. vijeka. Najnoviji numizmatički nalazi iz ovih krajeva potvrđuju da je ovamo tek u 13. vijeku počeo pristizati venecijanski, dubrovački i srpski novac.⁷ U 14. vijeku ulazi u opticaj i bosanski novac koji je najvjerovatnije kovan u kovnici grada Fojnice.⁸

Karakteristike nekih rjeđih novčića koji se ovdje objavljuju

Antonijev legionarski denarius (red. br. 4) posvećen drugoj legiji (legio secunda) kovan je najvjerovatnije u maloazijskom gradu EPHESUSU 32. godine stare ere, tj. u vrijeme kad se Antonije pripremao za obračun s Oktavijanom i stoga je svakoj legiji (a bilo ih je tridesetak) kovao posebne srebrne novčiće. Pošto je za tako veliki broj novčića bilo potrebno mnogo srebra, a on ga nije imao, naredio je da se u metalnu smjesu dodaje veća količina gvožđa. O tome piše Plinije: »Miscuit denario triumvir Antonius ferrum.« Poznato je da je 31. godine Antonije poražen kod Akcija i da je pobjegao i počinio samcubojstvo.

Oktavijanov denarius (red. br. 5) kovan je u 27. godini stare ere, tj. kad je proglašen AUGUSTUS i kad je posjetio Galiju.

Augustov denarius (red. br. 6) kovan je u 19. godini stare ere, tj. kad se imperator vratio sa Istoka i kad je u Rimu podignut oltar FORTUNA REDUX.

Augustov denarius (red. br. 9) kovan je u 15. godini stare ere u mjestu Lugdunum (današnji Lyon) kad je osvojena pokrajina Raetija.

Galbin denarius (red. br. 13) kovan je uskoro poslije Nerovne smrti u kovnici Tarraco (Hispania) jer je novi vladar želio da narod što prije zaboravi Neronovu strahovladu pa je naložio da se na novcu upiše LIBERTAS PUBLICA i ženska figura koja drži kapicu slobode (pilleus) i sceptar.

KATALOZI PO KOJIMA JE NOVAC DETERMINIRAN

Ernest Babelon: Description historique et chronologique des monnaies de la république romaine, Paris 1885.

BMC = Coins of the roman empire in the British Museum, London 1923.

RIC = Roman imperial coinage, London 1923—1967.

B. Pick und K. Regling: Die antiken Münzen Nordgriechelands, Berlin 1898—1910.

Bilješke

¹ Carl Patsch: Die Herzegowina einst und jetzt, Wien 1922, passim.

² Vaclav Radimsky: Rimski grobovi kod Han Potoka blizu Mostara, Glasnik Zemaljskog muzeja, II, str. 337.

Isti: Prehistoričke i rimske starine kod Bačevića blizu Mostara, GZM, IV, str. 332.

Isti: Rimska razvalina Biograci na Mostarskom blatu, GZM, IV, str. 443.

³ Esad Pašalić: Antička naselja i komunikacije u Bosni i Hercegovini, Sarajevo 1960, str. 66.

⁴ Karlo Pitner: Apollonija i Dyrhachium — novci iz moje zbirke, GZM, XVI, str. 237.

⁵ Esad Pašalić: Pogledi na ekonomiku u unutrašnjosti rimske provincije Dalmacije, Godišnjak Istorijskog društva BiH, godište X, Sarajevo 1959, str. 314.

⁶ U Glasniku Zemaljskog muzeja od 1970. do 1980. objavljeno je više članaka o nalazima antičkog novca iz pojedinih dijelova Hercegovine.

⁷ Tomislav Anđelić: Ostava srednjovjekovnog novca iz Međina kod Mostara, »Hercegovina«, 2, Mostar 1982, str. 45.

⁸ Desanka Kovačević: Gdje je bila kovnica bosanskih vladara, Godišnjak Istorijskog društva BiH, Sarajevo 1959, str. 269.

Red. br.	Ime vladara (nominal)	Godina kovanja	Kovnica	Katalog	Podaci o nalazištu i o nalazniku u inventarskoj knjizi od 1883. do 1905.
* 1.	Licina (denarius) A. ROMA (boginja Roma nalijevo) R. P NERVA (tri rimska građanina u togi)	106. godine st. ere	Roma (Rim)	Babelon 7	Gekauft in Mostar 1902. a
* 2.	Sicina (denarius) A. Q SICINIVS III VIR (Apollonova glava) R. CORONIVS PR SC (Herkulova toljaga pokrivena lavljom kožom)	49. godine st. ere	Roma (Rim)	Babelon 1	Gekauft in Mostar 1902. a
* 3.	Cassia (sestertius) A. OB CIVIS SERVATOS (u dvostrukom vijencu natpis) R. C CASSIVS CF CELER AAA FF SC	15. godine st. ere	Roma (Rim)	Babelon 22	Gespendet vom Bürgermeister in Blagaj 1883. b
* 4.	Antonia (denarius) A. ANT AVG III VIR RPC (pretorijanska lada) R. LEG II (legionarski orao između dvije vojničke zastave)	32. godine st. ere	Ephesus	Babelon 105	Gespendet vom Bürgermeister in Blagaj 1883. b
* 5.	Augustus (denarius) A. IMP (Marsova glava nadesno) R. CAESAR (okrugli štit i dva koplja)	27. godine st. ere	Ephesus	BMC br. 644	Gekauft in Mostar 1902. a
* 6.	Augustus (denarius) A. Augustova glava (bez natpisa) R. CAESAR AVGVSTVS SPQR CL V (2 lovorove grančice i štit s natpisom CL V)	19. godine st. ere	Colonia Patricia (Hispania)	BMC br. 354	Gekauft in Mostar 1902. a
* 7.	Augustus (denarius) A. CAESAR AVGVSTVS (glava nalijevo) R. DIVVS IVLIVS (zvjezdasta kometa)	18. godine st. ere	Colonia Patricia (Hispania)	BMC br. 326	Gekauft in Mostar 1902. a

Red. br.	Ime vladara (nominal)	Godina kovanja	Kovnica	Katalog	Podaci o nalazištu i o nalazniku u inventarskoj knjizi od 1883. do 1905.
* 8.	Augustus (denarius) A. Augustova glava nadesno R. IMP CAESAR (četvoropreg u kojem sjedi August)	30. godine nove ere	Ephesus	BMC br. 624	Gekauft in Mostar 1902. a
* 9.	Augustus (denarius) A. AVGVSTVS DIVI F (Augustova glava nadesno) R. IMP X ACT (Apollon drži liru i plectrum)	15. godine st. ere	Lugdunum (Lyon)	BMC br. 461	Gekauft in Mostar 1902. a
* 10.	Augustus (denarius) A. CAESAR AVGVSTVS (Augustova glava nadesno) R. SPQR (na štitu piše CL V)	18. godine st. ere	Caesarea Augusta (Hispania)	BMC br. 340	Gekauft in Mostar 1902. a
11.	Nemusus (sestertius) A. IMP DIVI F R. COL NEM (krokodil)	16. godine st. ere	Nemausus (Nimes) (Gallia)	Cf. BMC I str. XXIII	Gekauft in Mostar 1902. a
12.	Claudius I (denarius) A. TI CLAVD CAESAR AVG PM TRP X IMP PP (glava nadesno) R. SPQR OB CS (natpis u okruglom hrastovom vijencu)	50. godine nove ere	Roma (Rim)	BMC br. 66	Gekauft in Mostar 1902. a
* 13.	Galba (sestertius) A. IMP SER SVIP GALBA IMP CAES AVG TRP (glava nadesno) R. LIBERTAS PVBLICA SC (Libertas drži kapicu slobode i sceptar)	68. godine nove ere	Tarraco (Hispania)	BMC br. 71	Erworben von Pero Krndelj in Blizanci durch Marko Selnik Lehrer in Gradnici 16. 4. 1898.

Red. br.	Ime vladara (nominal)	Godina kovanja	Kovnica	Katalog	Podaci o nalazištu i o nalazniku u inventarskoj knjizi od 1883. do 1905.
* 14.	Otho (denarius) A. IMP OTHO CAESAR AVG TRP (glava nadesno) R. SECVRITAS PR (Securitas drži vijenac i sceptar)	69. godine nove ere	Roma (Rim)	BMC br. 16	Fundort Mostarer Bahnstrecke. Gespendet von Praeparator E. Zelebor, 15.5.1897. d
15.	Vespasianus (sestertius) A. IMP CAES VESPASIANVS AVG PM... R. (potpuno izlizan)	70. godine nove ere	Roma (Rim)	neidentificiran	Gefunden auf einem Berge rechts vom Lištica-ursprung. Gespendet von Lehrer Jakob Barbarić in Siroki Brijeg. e
* 16.	Faustina I (sestertius) A. DIVA FAVSTINA (glava nadesno) R. AVGVSTA S C (Ceres drži baklju)	138—161. godine n. e.	Roma (Rim)	BMC br. 1517	Gekauft in Mostar von Genarmeriebezirkswachmeister A. Dietrich, 26.9.1905. f
* 17.	M. Aurelius (denarius) A. ANTONINVS AVG TRP XXVI (glava nadesno) R. IMP VI COS III	171. godine nove ere	Roma (Rim)	BMC br. 558	Fundort Bijelo Polje bei Mostar 1903. g
18.	Clodius Albinus (sestertius) A. CLOD SEPT ALBINVS CAES (glava nadesno) R. CONCORDIA AVG (Concordia drži pateru i dvostruki rog obilja)	193. godine nove ere	Roma (Rim)	BMC br. 463	Fundort Bijelo Polje bei Mostar 1903. g
19.	Caesarea Capadocia (denarius) A. (izlizan) R. (izlizan)	193. godine nove ere	Caesarea Capadocia	cf. BMC G 218	Fundort Bijelo Polje bei Mostar 1903. g

Red. br.	Ime vladara (nominal)	Godina kovanja	Kovnica	Katalog	Podaci o nalazištu i o nalazniku u inventarskoj knjizi od 1883. do 1905.
* 20.	Septimius Severus (denarius) A. SEVERVS PIVS AVG (glava nadesno) R. PM TRP XVI COS III PP (Genius drži pateru i dvostruki rog obilja)	208. godine nove ere	Roma (Rim)	BMC br. 564	Gekauft in Mostar 1902. a
* 21.	Julia Domna (denarius) A. IVLIA DOMNA AVG (glava nadesno) R. BONA SPES (Spes drži cvijet i suk-nju)	197. godine nove ere	Laodicea	BMC br. 413	Umgebung von Mostar. Erworben von Tabakregiebeamten W. Walaschek, 13.3.1896. h
* 22.	Julia Maesa (denarius) A. IVLIA MAESA AVG (glava nadesno) R. PIETAS AVG (Pietas diže ruku ispred oltara)	218. godine nove ere	Roma (Rim)	BMC br. 73	Fundort Blagaj bei Mostar. Gekauft in Mostar 30.7.1904. i
23.	Viminacium (dupondius) A. IMP CAES MANT GORDIANVS AVG R. P M S COL VIM AN...	242. godine nove ere	Viminacium (Kostolac)	Pick 72	Zahumlje, Vukodol in Hofe J. Zelenika in einer Ascherurne, 30.3.1901. j
24.	Viminacium (sestertius) A. A. IMP C AEMILIANVS A... R. P M S COL VIM AN XIV	252. godine nove ere	Viminacium (Kostolac)	Pick 179	Mostarer Bahnstrecke. Gespendet von Praeparator E. Zelebor, 15.5.1897. d
25.	Gallienus (antoninianus) A. GALLIENVS AVG (glava nadesno) R. FIDES MILITVM (Fides drži zastavu i sceptar)	253—268. godine n. e.	Siscia (Sisak)	RIC br. 571	Blagaj bei Mostar. Gekauft durch Praeparator Vejsil Curčić, 19. 3. 1899. k
26.	Gallienus (antoninianus) A. GALLIENVS AVG (glava nadesno) R. PAX AVG (Pax drži grančicu i sceptar)	253—268. godine n. e.	Siscia (Sisak)	RIC br. 575	Gekauft in Mostar von Pero Gavranović 30.11.1901. l

Red. br.	Ime vladara (nominal)	Godina kovanja	Kovnica	Katalog	Podaci o nalazištu i o nalazniku u inventarskoj knjizi od 1883. do 1905.
27.	Claudius Gothicus (antoninianus) A. IMP CLAUDIVS AVG (glava nadesno) R. AEOVITAS AVG (Aeqvitas drži vagu i rog obilja)	269. godine nove ere	Roma (Rim)	RIC br. 15	Umgebung von Mostar. Erworben von Tabakregiebeamten W. Walaschek, 13.3.1896. h
28.	Aurelianus (antoninianus) A. IMP AVRELIANVS AVG (glava nadesno) R. VICTORIA AVG (Victoria drži vijenac i palmu)	273. godine nove ere	Siscia (Sisak)	RIC br. 236	Blagaj bei Mostar. Gekauft durch Praeparator Vejsil Curčić, 19.3.1899. k
29.	Probus (antoninianus) A. IMP C M AVR PROBVVS PFAVG (glava nadesno) R. ORIGINI AVG (Vučica doji Romulu i Rema)	276. godine nove ere	Siscia (Sisak)	RIC br. 701	Fundgebiet Mostar. Gekauft in Mostar 1902. m
30.	Diocletianus (follis) A. IMP C DIOCLETIANVS AVG (glava nadesno) R. GENIO POPVLI ROMANI (Genius drži pateru i rog obilja)	294. godine nove ere	Ticinum (Padua) Italija	RIC br. 23a	Erworben von Petro Krndelj in Bizanci durch Marko Selnik. Lehrer in Gradnici 16.4. 1898. c
* 31.	Diocletianus (follis) A. IMP C DIOCLETIANVS PF AVG (glava nadesno) R. GENIO POPVLI ROMANI (Genius drži pateru i rog obilja)	300. godine nove ere	Londinium (London)	RIC br. 1a	Umgebung von Mostar. Erworben von Tabakregiebeamten W. Walaschek, 13.3.1896. h
32.	Constantius Chlorus (follis) A. FL VAL CONSTANTIVS NOB CAES (glava nadesno) R. GENIO POPVLI ROMANI (Genius drži pateru i rog obilja)	299. godine nove ere	Treveri (Trier)	RIC br. 327	Fundort Krehin Gradac. Gekauft in Mostar 1905. n

Red. br.	Ime vladara (nominal)	Godina kovanja	Kovnica	Katalog	Podaci o nalazištu i o nalazniku u inventarskoj knjizi od 1883. do 1905.
33.	Severus II (follis) A. SEVERVS NOB CAES (glava nadesno) R. GENIO POPVLI ROMANI (Genius drži pateru i rog obilja)	306. godine nove ere	Lugdunum (Lyon)	RIC br. 199	Gekauft in Mostar von Gen-darmeriebezirksmeister A. Dietrich, 26.9.1905. f
34.	Licinius I (follis) A. IMP C VAL LICIN LICINIUS AVG (glava nadesno) R. IOVI CONSERVATORI (Jupiter drži victoriju i sceptar)	315. godine nove ere	Alexandria	RIC br. 8	Gespendet von E. Havelka, 10.5.1903. o
35.	Licinius I (follis) A. IMP LIC LICINIUS PF AVG (glava nadesno) R. IOVI CONSERVATORI (Jupiter drži victoriju i sceptar. Pred njegovim nogama čuči zarobljenik)	315. godine nove ere	Siscia (Sisak)	RIC br. 8	Erworben von Pero Krndelj in Blizanci durch Marko Selnik Lehrer in Gradnići 16.4.1898. c
36.	Licinius I (follis) A. IMP C VAL LICIN LICINIUS PF AVG (glava nadesno) R. IOVI CONSERVATORI (Jupiter drži victoriju i sceptar. Pred njegovim nogama orao drži krunu u kljunu)	315. godine nove ere	Alexandria	RIC br. 6	Umgebung von Mostar. Erworben von Tabakregiebeamten W. Walaschek, 13.3.1896. h
37.	Licinius I (follis) A. IMP LICINIUS PF AVG (glava nadesno) R. IOVI CONSERVATORI (Jupiter drži munju i sceptar)	317. godine nove ere	Arclate (Arles)	RIC br. 123	Blagaj bei Mostar. Gekauft durch Praeparator V. Čurčić, 19.3.1899. k

Red. br.	Ime vladara (nominal)	Godina kovanja	Kovnica	Katalog	Podaci o nalazištu i o nalazniku u inventarskoj knjizi od 1883. do 1905.
38.	Constantinus I (follis) A. CONSTANTINVS PF AVG (careva bista nadesno) R. SOLI INVICTO COMITI	317. godine nove ere	Siscia (Sisak)	RIC br. 31	Gekauft in Mostar von Gen-darmeriebezirksmeister A. Dietrich, 26.9.1905. f
39.	Constantinus I (follis) A. IMP CONSTANTINVS PF AVG (careva bista nadesno) R. VICTORIAE LAETAE PRINC PERP (dvije victorie stavljaju štít na oltar. Na štítu piše VOT P R)	318. godine nove ere	Siscia (Sisak)	RIC br. 47	Blagaj bei Mostar. Gekauft durch Praeparator V. Curčić. 19.3.1899. k
40.	Valens (follis) A. DN VALENS PF AVG (careva bista nadesno) R. SECVRITAS REI PVBLICAE (Victoria drži vijenac i palminu grančicu)	375. godine nove ere	Siscia (Sisak)	RIC br. 22a	Fundort Blagaj bei Mostar. Gekauft durch Praeparator V. Curčić, 19.3.1899. k

PREVOD INVENTARSKIH PODATAKA

- a Kupljen u Mostaru 1902. godine.
- b Poklonio gradonačelnik u Blagaju 1883. godine.
- c Nabavljen od Pere Krndelja u Blizancima posredstvom Marka Selnika, učitelja u Gradničima, 16.4. 1898. godine.
- d Nalazište mostarska željeznička pruga. Poklonio ga preparator E. Zelebor 15.5.1897. godine.
- e Nađen na brežuljku desno od izvora Lištice. Poklonio ga učitelj u Širokom Brijegu Jakov Barbarić.
- f Kupljen u Mostaru od sreskog žandarmerijskog predstojnika A. Dietricha 26.9.1905. godine.
- g Nalazište Bijelo Polje kod Mostara 1903. godine.
- h Okolina Mostara. Nabavljen od činovnika Duhanske stanice W. Walscheka 13.3. 1896. godine.
- i Nalazište Blagaj kod Mostara. Kupljen u Mostaru 30.7.1904. godine.
- j Zahumlje, Vukodol u dvorištu J. Zelenike, u urni za pepeo, 30.3.1901. godine.
- k Blagaj kod Mostara. Kupljen posredovanjem preparatora Vejsila Čurčića 19.3. 1899. godine.
- l Kupljen u Mostaru od Pere Gavranovića 30.11.1901. godine.
- m Nađen na području Mostara. Kupljen u Mostaru 1902. godine.
- n Nalazište u Krehinu Gracu. Kupljen u Mostaru 1905. godine.
- o Poklonio E. Havelka 10.5.1903. godine.

Gojko Kraljević

RÖMISCHE MÜNZEN VON MOSTAR

Zusammenfassung

In der Münzsammlung des Landesmuseums befinden sich 40 Stück römische Münzen, die in Mostar und in der Umgebung gefunden wurden. Unter diesen Münzen gehören nur 4 Stück der Römischen Republik an, und alle anderen (36 Stück) der Römischen Kaiserzeit. Herkunftsort der gefundenen Münzen sowie ihre Finder sind dem Museum bekannt.

Dieses Gebiet liegt in der Nähe von NARONA, und es ist selbstverständlich, dass römische Händler aus NARONA oft hier herkamen und Getreide, Käse, Leder und Vieh kauften.

Die oben beschriebenen Münzen stammen meistens aus folgenden Münz-Prägestätten: Roma (12 Stück), Siscia (8 Stück), Ephesus (3 Stück) usw.

Die jüngste Münze wurde am Ende IV. Jahrhunderts geprägt und gehört dem Imperator Valens (364—378). Auf Grund dieser Münzen kann man vermuten dass römische Münzen im V., VI., und VII. Jahrhundert in Gebrauch blieben. Erst im VIII. Jahrhundert erschienen in diesem Gebiet die byzantinische Münzen die hier bis ins XII. Jahrhundert zirkulierten. In XIII. Jahrhundert begannen hier venezianische, ungarische, ragusänische und serbische Münzen zu zirkulieren.

TABLA I

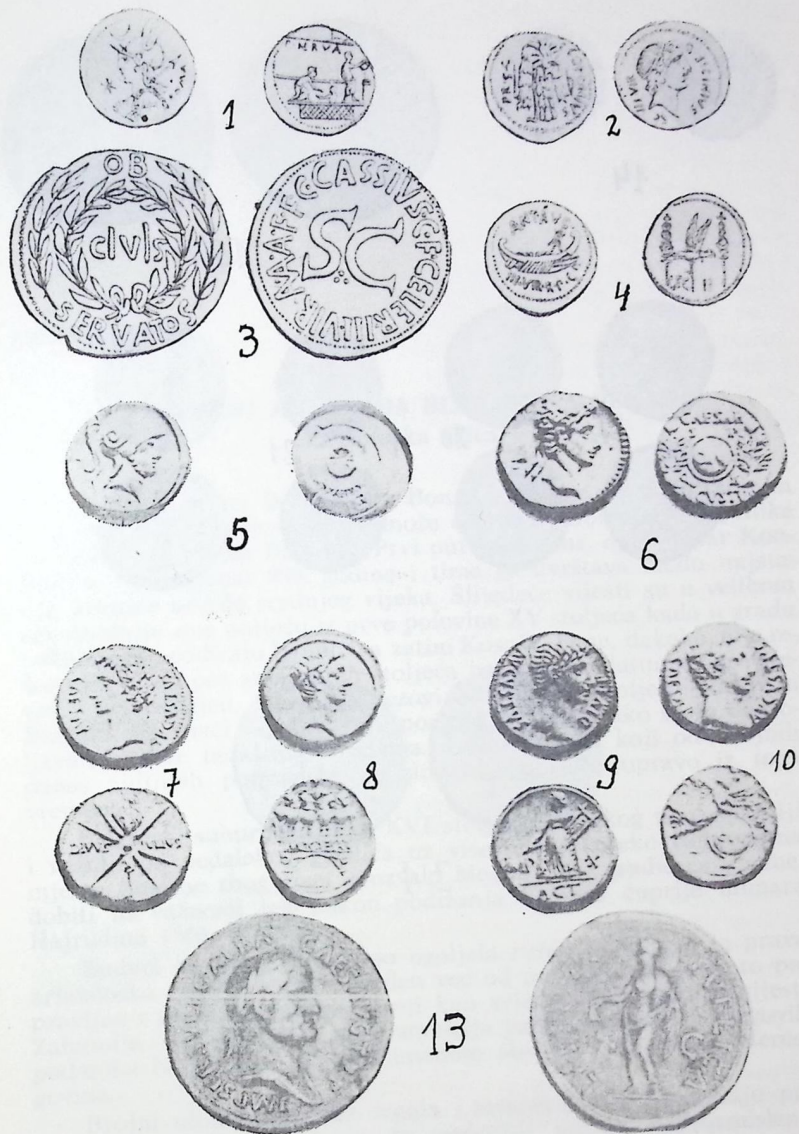

TABLA II

